

Tečaj III. V četrtek 17. prosenca (januarja) 1850. **List 3.**

Vsim ni vstreči.

(Prilika.)

Neki mlinar in njegov sin ženeta osla na prodaj, ter srečata konjika, ki ju tako nagovori: „Sta pač pametna, da pustita osla praznega, vidva pa za njim k nogam caplata, mar ga naj eden zajezdi.“ „„Res je taka““ pravi mlinar in veli svojemu sinu na osla.

Ko gresta dalje, doideta nekega voznika, ki dečka tako naleti: **O** ti nesramni paglavec; ali se spodobiš, da ti jahaš, tvoj oče pa za teboj sope? — **F**antič stopi tedaj doli, in oče se spravi na osla.

Malo časa po tem srečata pa kmetico, ki je ločanjko češenj domu nesla, in mlinarja pozdravila rekoč: „Vi ste vender kaj neusmiljeni, da tako široko in prostorno na oslu sedite, sina pa v blatu pustite! — **M**linar vzame zdaj še sina k sebi na osla.

Komaj prideta malo dalje, začne že neki čednik, ki je blizo ceste živino pasel, na nju vpiti in pravi: **To** se pravi živino terpinčiti, to, o ubogi osliček! pri vama mora gotovo v nič priti. „Kaj hočeva pa zdaj storiti?“ vpraša deček svojega očeta, da bova ljudem vstregla.“ „„Kar koli storiva““, odgovori oče, ne bova vsim vstregla, torej si pa dobro zapomni moje be-

sede: Stori, kar veš, da je prav, in ne poslušaj, kaj ljudje od tega govorijo. u. .

K l a s j e.

(Prilika.)

V nedeljo popoldne je bilo. Oče se gredo na polje sprehajat, gledajo po njivah, kako se žita zoré, kdaj bi bil naj bolj pripraven čas za žetev in setev. — Tudi Mihec, Jakec in Marijanca gredo z očetom, veselo žvižgaje in skakajo po zelenih traticah. Vidite oče, kako nektera stebila glave po koncu derže, pravi Mihec, gotovo so boljša od drugih, ki se tako v tla derže in glave pobešajo.

Oče se sklonijo in vtergajo dva taka klasa, ki sta glavi po koncu deržala. „Mihec! pojdi sem,“ rečejo oče, „ti bodem pokazal kako so taki klasi polni, ki glave nad druge povzdigujejo.“ Klasa so zméli, pa le enega dobrega zerna niso dobili v obéh. Zdaj vtergajo tudi enega z nisko pobešeno glavo. „Vidite“, pravijo oče, „koliko dobrih zern je pa v tem!“ Sošteli so otroci dobra zerna; bilo jih je 65. — „Vsi taki klasi, ki ošabno po koncu glave vzdigujejo“ rečejo oče dalje, „so prazni in niso za drugo kot za steljo na gnoj. Vsi tisti pa, ki se tako ponižno pobešajo in priklanjajo, so dobri in polni naj lepših zern.“ Oče zdaj svojim malim to resnico še dalje dopovedujejo. „Dobro si zapomnite ljubčki moji“, rečejo dobri oče, „pri ljudeh je ravno taka kot tu pri žitu. — Ravno tisti, ki prevzetno in ošabno govore, visoko hodijo in po koncu glave nosijo, se z dragimi oblačili in lišpi bahajo, so večjidel prazne glave, prazni vsega dobrega in pravega. Taki ljudje niso za drugo, kot za napatje in grenkost drugim, ki so ponižni in polni pravega duha. — Bodite zmeraj in povesod le ponižni in pridni, da ne bodete podobni visokim pa praznim glavam. — Vsi trije zdaj očetu obljubijo, da nočejo nikoli ošabno hoditi in glave po koncu nositi. —

Obljubite nam tudi vi, predragi bravci, da se hočete

visokosti in napuha vedno varovati. Netegoma pričnite lepo čednost, ponižnost, ljubiti in si jo prisvojevati, da bode te pred Bogom in ljudmi kaj veljali! — *A. Praprotnik.*

Babja vera že spet nekoga ob denarje pripravi.

Resnična zgodba.

Ponevedoma mi pride te dni zasledovavni list tretjega listopada (novembra) 1849 v roke, to je tak list, s katerim se kakšen hudodelec zasleduje. Kaj berem v njem? Sledeči popis:

„28. kimovca (septembra) 1849 proti večeru ste prišle dve ženski kakor ciganki v mlin v Dimbaški fari, — in ste vedle mlinarju in njegovi ženi z vražnimi lažmi, da bodete ubogo dušo rešile, da se bode njima dobro godilo, da bodeta štirikrat toliko denarjev nazaj dobila i. t. d. denarje iz škrinje spraviti, in potem ko ste denarje v ruto položile, jih zavije ena svoje čire čare delaje, kakor se zdi, v predivo in še v druge reči in zapove mlinarju in njegovi ženi ojstro, cule pred tremi dnevi ne odvezati. Ko jo potem mlinar odveže, je bil namesto denarjev kamen v njej. — Denarjev je bilo 198 gld. v dvajseticah, med katerimi je bilo za kakih 15 gld. šmarnih, potem 3 bankovci po 5 gld. in 1 bankovec za 2 gld. Vsih denarjev je bilo za 215 gld. srebra.“

Kamen, ki ga je bila ciganka podvergla in namesto urno zmaknjenega denarja v culo zavila, je bil presneto drag.

Naši lanski bravci še pametijo, kako je bila tudi ciganka nekega belega Krajnca, ki je šel v Šmarje volov kupovat za denarje preslepila. Resnične zgodbe, mladež slovenska, naj te tedaj prepričajo, kako brezpametno je v čare ali copernice verovati, ki jih ni nikjer, jih ni nikoli bilo, in jih nikoli ne bode. Kakor so si ljudje nekdanj tako imenovanih „storij“ ali pripovedk brez števila zmišlili, tako tudi pripovedke od čar ali copernic. Vse kar

se od copernic kvasi, vse je zmišljeno. Nobeden prebrisan človek, ki se je hodil v šolo učit in ne samo hlač tergat, dan današnji v copernice ne veruje. Večjidel si mislijo nevedni copernice ciganke in stare babele. Ko bi umele ciganke denarje osrečevati in pricoprovati, bi jih gotovo sebi najpred pricoprane, in se ne vlačile kot strašila v razterganih capah po svetu? — Kvasijo, da copernice po zraku letajo. Kako bodo stare, pokvečene, revne babele po zraku letale, ki še skoraj hoditi ne morejo!

Kdor pa hoče v copernice siloma verovati, naj le veruje, in naj da prvič ciganki denarje osrečevati; znabiti, da bo bolj umen, ko dobí namesto denarja kamen v culi, ali pa prazno mošnjo nazaj. J. N.

K o n j .

Ena naj lepših in koristniših žival je konj. Ne, da bi bil samo za plug in voz, ampak je poldobri reji tudi kaj ponosne postave. Potaji svoj naravni ogenj in pogum, se uči glavo nakviško nositi, noge tako postavljati, tako korakati, kakor njegov gospodar hoče. Pazi na naj manjši miglej, naj manjši stisk jahača s koleni, in veliko čez svojo moč dela, ako je njegov gospodar tako nevsmljen.

Malokje je konj tako obrajtan, kot pri Arabcih. Tam ga skoro k rodovimi štejejo, in gospodar, gospodinja, otroci, kobila in žrebč — vsi skup na stelji ležijo. Kot za otroke skerbijo za mala žrebčeta, jih gladijo in jih naj manjše nesnage varujejo. Navadijo jih svojega glasa, in jih zumijo, se po besedah obračati. Nikdar Arabec svojemu konju nič žalega ne stori, in ga le z lepo marati uči. Zato mu tudi z vsim nagnenjem voljo izpolni, in nikdar ne grize.

Arabci navadijo konje poklekovati, in se tako zajahati pustiti, različne veržene reči, sablo ali kaj drugega pobirati in prinašati, široke jame preskakovati, tiho stati,

če jahač pade, in na vsak klic prihiteti. Ti konji svoje gospodarje tako dobro poznajo, da prec ušesa nategnejo, ako jih že od daleč govoriti slišijo.

Kdor konja kupuje, mora skerbno gledati, da ga prodajavec ne prevari. Včasih je konj lep viditi, pa ne velja piškovega oreha. Posebno se mora na noge in oči paziti, ako so zdrave. Oko se ti bo prav zdravo vidilo, pa je slepo. Dobro je tedaj skušene moze, ki so s konji že več časa opraviti imeli, posebno pa kakšnega živinozdravnika zastran te reči za svet poprašati, preden se gre kupovat. *)

A. N.

Kako se lepo bere.

Med lepim, razumnim branjem in pa dolgočasnim kvakanjem je velik razloček. Lepše je godce poslušati, kakor pa žabe reglati. — Samo brati zadosti ni; treba je gladko in prijetno brati znati. —

Ako naše navadne šole po kmetih obišemo in učence brati slišimo, hitro po branju spoznamo, koliko šola velja. Eni kričijo, kakor bi vrabce podili, eni lajajo, kakor bi zajce gonili, eni krožijo enoglasno, kakor kolovrat pozimi. Malogde učenci tako lepo in razločno berejo, da bi jih bilo veselje poslušati. Kjer pa znajo učenci prav lepo brati, tam gospod učenik in učenci pohvalo zaslužijo. —

Prav lepo in razumno brati, je treba ločnice prav razločiti, pa tudi glas po vsakem znamenju obrniti. Pri vsaki ločnici pa se manj ali več potihne, glas se povzdigne ali pade. Gospod učenik vam bodejo to reč bolj natanjko razložili. Za branje velja vodilo: Beri ravno tako, kakor se lepo govori. Drugači zavije človek glas, kedar vpraša, drugači, kedar odgovori; drugači, kedar se začudi. Nekteri to dobro vedo, pa se sramujejo

*) Po sv. treh kraljih letos se je v Ljubljani na Poljanah šola začela, kjer učence iz kmetov v slovenskem jeziku uče, kako konje umno kovati in živino zdraviti. V prihodnje ne bo mogel nihče kovaški mojster na Krajskem bitu, ki ni v to šolo naj manj 10 mesecev hodil. Mladenči slovenski, ki se mislite kovaškega učiti, ne prezrite te opombe. Vrda.

tako brati. Rajše jo krožijo enoglasno, kot kolovrat pozimi. Tako branje je nemarno. Pri takem branju se lahko zadremlje, kakor pri kolovratu. Še enkrat tedaj, dobro naj si vsaki zapameti: Beri ravno tako, kakor se (lepo) govori. (Po Drobtinica 1850.)

Ukradeni konj.

Nekemu kmetu je bil po noči konj iz hleva ukraden. Ko gre drugi dan na terg, da bi svojega konja, ako mogoče, nazaj dobil, ali pa družega kupil, pride med tergovce, in k sreči zagleda svojega konja. Tje tedaj hiti, ga prime za uzdo in reče prodajavcu: „Stojte prijatelj, ti konj je moj; kje ste ga kupili — pred tremi dnevi je bil meni ukraden.“ „„Ne bo dal“““, mu reče prodajavec, „„jaz ga že čez eno leto imam. Vaš konj je bil menda temu le močno enak, da ste se tako premotili.““ „Ni mogoče, jaz svojega konja dobro poznam.“ „„Jaz ga tudi, pa pravim, da je moj.““ „Če ga pa tudi Vi poznate“, reče kmet, in zatisne konju oba očesa, — „povejte tedaj, na katerem očesu je konj slep?“

Tat se prestraši, pa vender hitro odgovori: „„Na levem.““ „Ni res, z levem očesom konj dobro vidi.“ Še bolj plašen reče tedaj: „„Kaj sim mislil, ni ne na levem, sim se zarekel, na desnem je slep.““ Vlastnik vzame roke proč, in vidilo se je, da je bil novi posestnik tat, ker je konj z obema očesoma dobro videl. — Vsi pričujoči so se smejali, in prebrisanemu kmetu ploskali, tata so pa — v ljukno peljali. U.

N o j.

Ptica noj (Strauss) živi po vročem pesku afrikanških pušav. Popolnoma dorašen je od nog do glave kakor konj s konjikom vred visok. Noge ima visoke ino močne, precej dolg vrat (šinjak) ino tak male peroti, da komaj to ime zaslužijo. Po tem takem ne more nič letati, beži pa kot konj, ino pri beganju mu peroti veliko pripo-

morejo. Noj tako debela jajca nese, da se z enim trije ljudje nasitijo. Jajca v topli pesek zakapa, kjer se po solnčnej vročini mladi zvalijo, kateri tudi še skoro z lušino na herbtu ročno bežé. Perja so po životu belega, črnega in rujavega. V repu pa imajo posebno bela, svitla peresa, katera tamošnji prebivavci ino tergovci sploh zlo cenijo. Imenitnim gospam, ki jih na klobukih nosijo, jih namreč drago prodajajo. Da se pa peresa ne okervavé, nojev ne streljajo, temuč jih z vervmi lové. Kedar noj begaje pred lovcem že opeša, da ne more dalje, vtakne glavo za perot ali pa v kakšen germ, ker si misli, da nje-ga lovec, kakor on lovca, ne vidi; — ino po njem je.

Radoslav.

Umen slepec.

Neki slepec je bil na vogalu svojiga verta pet sto goldinarjev zakopal. Njegov sosed, ki je to vidil, gre drugi dan in slepcu zakopani zaklad vzame. Čez nekaj časa gre spet slepec denarjev izkat, pa le prazno mesto najde. Nobeden razun mojega soseda mi ni tega storil, tako si misli ubožec, tápa k sosedu in začne tako govoriti: Pet sto goldinarjev sim zadnjič zakopal, pet sto sim si jih še prihranil za druge potrebe, kakor sim mislil, pa vidim, da jih ne bom potreboval, kaj praviš tedaj ljubi sosed, ali jih naj na obrest dam, ali k unim poprejšnjim zakopljem. „Jaz menim, da je bolj gotovo, če jih k unim zakoplješ, mu reče sosed. Berž po odhodu slepca pa je nesel ukradenih pet sto goldinarjev nazaj z namenom, si pozneje ves zaklad vsvojiti. Ali slepec, če ni dobro vidil, je pa bolj umel, je spravil svojih nazaj prinesenih pet stotin in — je šel. —

A. U.

Kako so stari Slovani čerke imenovali?

Stari Slovani so čerke takole imenovali, in jih Slovani, ki z gla golitico in cirilico pišejo, še dan današnji imenujejo:

A Az, **B** Boga ali Buki, **V** Viedi, **G** Glagoli, **D** Dobro, **E** Est, **Z** Zivite, **Z** Zemlja, **I** Iže, **K** Kako, **L** Ljudi, **M** Mislite, **N** Naš, **O** On, **P** Pokoj, **R** Rci, **S** Slovo, **T** Tverdo, **U** Uk, **F** Fert, **K** Kjer, **C** Ci (zdaj car **Č** Červ (zdaj *Človek*), **Š** Ša (zdaj *Šaka*), **Šč** Šča. —

Druge serbsko- in rusovsko-ciriliske čerke, ki jih med zgoraj zapisanimi ne najdeš, so bile razun več skrajškov kasneje znajdene. *)

Smešnica.

Neki bebec je djal: Jaz nimam nič zaupanja v koze ali osepenice, ki jih otročičem stavijo. Poznal sim lepega otroka, ki je že drugi dan po cepljenju vmerl. — Ni mogoče! — se začudi nekdo. — Pa je vender res, oporeče bebec, revče je z visokega okna palo in pri tej priči mervvo obležalo, kar zganilo se ni več. Kaj tedaj pomaga koze staviti? —

Novo bukve.

Drobtinice za novo (V.) leto 1850, letopis učiteljem in učencem, starišem in otrokom v podučenje in za kratek čas, so letos prav zgodaj na dan prišle, in po navadi spet veliko lepega, kratkočasnega in podučnega prinesle. Na prvem listu je nad podobo Ljubljanskega mesta letos krasna podoba sv. Miklavža, godovnika ali patrona Ljubljanske škofije, na koncu je več lepih pesmic z napevi vred. Navadna nizka cena je 40 kr. Na prodaj ima v Ljubljani bukvar gosp. Juri Lercher, v Celjovcu gosp. Janez Leon.

Slovensko-ilirski slovník.

<i>Beračica</i> , beračica, prosjakinja.	<i>Berdo</i> , bërdo.
<i>Berbati</i> , bërbbati; <i>berbanje</i> , bërbbanje. **)	<i>Bërgla</i> , štaka.
<i>Berbrati</i> , bërbbljati; <i>berbranje</i> , bërbbljanje.	<i>Berhek</i> , krasan.
<i>Bercati</i> , <i>bercniti</i> , biti, udriti koga nogom.	<i>Berilo</i> , čitanje.
<i>Berdice</i> , bërdašce.	<i>Berk</i> , bërck; <i>berki</i> , <i>berke</i> ali <i>berklje</i> , bërcki, berkovci.
	<i>Berkat</i> , bërkat.
	<i>Berlog</i> , bërlog.
	<i>Bërsa</i> , bërsa.

*) Pis staroslovanski (glagolitica in cirilica) s cirilico popravljen, doklada zadnjega lista lanskega Vedeža, se dobí še pri gospej Rozaliji Eger na četertinskem listu po 2 kr, naprodaj.

**) Nekteri pred čerko r namesto pologlasnega è à pišejo, nekteri ga izpušajo, postavim: bërbbati ali bërbbati namesto bërbbati.